

РЕЗЮМЕТА НА ПУБЛИКАЦИИТЕ

на гл. ас. д-р Александра Равначка

представени за участие в конкурса за академична длъжност „доцент“ по професионално направление 4.4. Науки за Земята, научна специалност „Икономическа и социална география“ обявен в ДВ бр. 86/ 15.10.2021 г. за нуждите на департамент „География“ към НИГГГ– БАН

В3.1 Равначка, Ал. Демографска ситуация и пазар на труда в Благоевградска и Кюстендилска област. Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“ към МОН, 2021, 216 с., ISBN 978-619-7065-80-0.

Резюме

В съвременните условия на икономическа глобализация и на бързо променящата се международна и национална икономическа среда районите са изправени пред предизвикателството да постигнат устойчив растеж. В същото време, промените в регионалните демографски и социално-икономически процеси влияят върху регионалното развитие. Пазарът на труда се формира и функционира под действието на две основни групи фактори – демографски и социално-икономически.

В условия на задълбочаващи се териториални дисбаланси в страната, се очертават съществени регионални и локални различия в демографската и социално-икономическата среда, и в състоянието на местните пазари на труда. За разкриване и оценка на тези дисбаланси от особена важност са комплексните регионални изследвания върху демографските и икономическите процеси, и тяхното отражение върху пазара на труда на различни териториални равнища.

Основна цел на настоящата монография е на първо място да бъдат установени и анализирани особеностите в демографските процеси в Благоевградска и Кюстендилска област, а на второ – да бъде оценено влиянието им върху пазара на труда. Взаимовръзката между изследваните два аспекта на регионалното развитие е проследена и анализирана през последното десетилетие. Специално внимание е отделено на вътрешнообластните различия на ниво община с цел да се изяснят съществуващите прилики и разлики на по-ниско административно-териториално равнище.

Критериите за избор на районите на изследване – Благоевградска и Кюстендилска област, са признакът на съседство и географското им положение. И двете области са пригранични и съседни, но различни в демографски и социално-икономически аспект.

Те се различават по площ, по брой на население и по вид на населените места, което предопределя и специфичните особености в тяхното демографско и икономическо развитие.

Монографията съдържа пет глави, всяка от които представя съответните резултати и анализи.

Проучването на литературата за демографската ситуация, пазара на труда и тяхното взаимодействие показва различните виждания на авторите по проблемите, които се отличават с интердисциплинарен характер. В тази връзка е подходящо използването на комплексен подход за изследване, който обединява демографските процеси със социално-икономическите и влиянието им върху пазара на труда. В изследването са използвани географският и системен подход. Прилагането им позволява прецизно и всеобхватно идентифициране и задълбочено анализиране на регионалните демографски процеси в териториален и времеви аспект.

За реализирането на поставената цел на настоящото изследване, в методически аспект са използвани различни методи: анализ и синтез, сравнителен анализ, математико-статистически, графичен и картографски методи.

За целите на сравнителния анализ е приложен и методът на баловата оценка. Чрез него е извършена типология на общините според състоянието на демографската ситуация и пазара на труда в тях. Направени са две типологии с три степени на общините в Благоевградска и Кюстендилска област. Използването на този метод позволява очертаването на регионалните и вътрешнообластните различия в проявлението на демографските процеси, като фактори за формиране състоянието на пазара на труда.

През последните десетилетия страната се характеризира с неблагоприятни демографски изменения, които довеждат до загуба на значителен брой население, висока степен на депопулация и регресивен тип възпроизводство. Благоевградска и Кюстендилска област не остават изолирани от протичащите негативни демографски процеси в цялата страна, като те са регионално специфични и се проявяват с различен интензитет.

Демографските процеси в Благоевградска и Кюстендилска област показват значими регионални различия, които имат своето отражение върху спецификата във формирането на работната сила и състоянието на регионалните и локалните пазари на труда.

През целия разглеждан период населението в тези два района намалява, като спадът в Благоевградска област е с много по-ниски стойности в сравнение с Кюстендилска и средните за страната. Причините за по-ниските стойности на намаление е сравнително запазения демографски потенциал на населението.

Тенденциите в раждаемостта в двата района показват намаление, като темповете в перспектива ще се забавят. Смъртността нараства, като в Кюстендилска област средногодишният коефициент на обща смъртност е по-висок от този за Благоевградска, което е следствие от по-високите темпове на застаряване на населението.

И в двата района стойностите на естествения и механичен прираст са отрицателни и ще се запазят, и в бъдеще. В средносрочен и дългосрочен хоризонт резултатът ще е негативен за количествения състав и качествените характеристики на работната сила.

Въз основа на направения сравнителен демографски анализ се установява, че Благоевградска област е с по-големи възможности за формиране на трудов ресурс. Населението ѝ се отличава с по-благоприятна възрастова структура в сравнение с тази за Кюстендилска област. Застаряването на населението е много по-силно изразено в Кюстендилска област, в която възпроизводството на населението и на трудовия ресурс е ограничено. Двата района се характеризират с по-нисък образователен статус на населението в сравнение със средните показатели за образователно равнище на населението в страната. Големият дял на нискообразовано население в двете области влияе негативно върху качеството на работната сила и върху възможностите за социално-икономическо развитие. Въз основа на сравнителния анализ между двата района се установява, че населението в Благоевградска област е с по-ниско равнище на образованост.

С оглед ограничаване на негативните тенденции в демографската ситуация в двете области е необходимо регионалната демографска политика да бъде насочена към увеличаване на раждаемостта, стимулиране на имиграцията, развитие на здравни грижи и социални услуги за възрастните хора и създаване на условия за успешно съчетаване на работата и семейството.

Протичащите трансформационни процеси в икономическата среда на двете области през последните три десетилетия, намират пряко отражение върху демографските процеси и състоянието на пазара на труда. Те в голяма степен формират, както качествените характеристики на работната сила, равнището на заетост и безработица, така и секторната структура на търсенето и предлагането на труд и в двата района. Секторната структура на областните икономики показва нарастване на ролята на

услугите за създаването на регионалната БДС и за търсенето и осигуряването на заетост на населението. Застъпено е развитието на нискотехнологични производства с ниско заплащане, което води до създаването на неустойчиви във времето работни места за лица със средно и по-ниско образователно равнище, и до нисък жизнен стандарт. Тази тенденция е сериозно предизвикателство пред постигането на интелигентен и устойчив икономически растеж в двете области.

Идентифицираните регионални различия в икономическата среда показват, че Благоевградска област се характеризира с по-добро икономическо развитие в сравнение с Кюстендилска. Благоприятни са тенденциите в динамиката на редица икономически показатели, които от своя страна влияят позитивно, както върху пазара на труда, така и върху демографските процеси. В Кюстендилска област стойностите на показателите (обем на ПЧИ, произведена брутна добавена стойност, брой предприятия и други) са по-ниски, което оказва пряко влияние не само върху икономическия растеж на областта, но и върху състоянието на пазара на труда. Едни от най-важните проблеми в икономическото развитие на област Кюстендил са ниският инвестиционен интерес, ниската конкурентоспособност и ограничените възможности за алтернативна заетост на населението.

С оглед подобряването на стопанската ситуация в двете области е необходимо основният фокус на провежданата интегрална регионална политика да бъде насочен към увеличаване на инвестиционната активност, предприемачеството, разгръщане на потенциала на развитие на иновативни производства, създаване на работни места във високотехнологични дейности, а от там и повишаване на равнището на работните заплати. Политиките на местно ниво трябва да насърчават ефективно развитието на трансграничните икономически връзки, което е предпоставка за икономически растеж и стабилност на двата района.

Състоянието и функционирането на пазара на труда в двете области следва регионалните тенденции на проявление на икономическите и демографските процеси.

Регионалните пазари на труда през разглеждания период се характеризират с намаляващ брой на заетите и безработни лица, като отчетения спад в предлагането на труд в Кюстендилска област е много по-голямо, в сравнение с този в Благоевградска. В Благоевградска област работната сила има по-благоприятна възрастова структура, но по-ниско образователно равнище в сравнение с тези за Кюстендилска област и за страната. Задълбочаването на процеса на застаряване на работната сила в съчетание със

съвременните процеси в социално-икономическото развитие поставя нови изисквания към квалификацията и уменията на работната сила на двата района.

С оглед очертаващите се дефицити на работната сила и негативните промени във възрастовата ѝ структура е необходимо разработването и прилагането на мерки, насочени към лицата извън работната сила и в двата района. Те са важен потенциал за ефективното функциониране на трудовия пазар и са част от резервите за повишаване предлагането на труд.

Регионалните различия в количествения състав и образователните характеристики на работната сила в съчетание с местните социално-икономически условия определят баланса или дисбаланса на пазара на труда, териториалната диференциация в заетостта и безработицата.

Благоевградска област има по-добър икономически потенциал и възможностите за заетост са по-благоприятни в сравнение с тези в Кюстендилска, въпреки че те са в дейности с ниска технологична интензивност.

На регионалните пазари на труда в областите се наблюдава тенденция на нарастване на коефициента на заетост до 2019 г. при нарастващ брой на обявените свободни работни места. С най-голямо значение за заетостта имат предприятията от третичния сектор, следвани от тези във вторичния и първичния. Регионалните пазари на труда в двете области се характеризират с високо търсенето на работна сила със средно и по-ниско образование. Налице е и несъответствие в броя на предлаганите свободни работни места с определена професия и квалификация и липсата на потенциална работна сила за тях.

Тенденциите в показателите за оценка на предлагането на труд в двете области са сходни. Намаляването на броя и застаряването на населението водят до намаляване на предлагането на труд до 2019 г., след което е регистриран ръст, което е в резултат основно на въведените ограничителни мерки свързани с разпространението на Covid-19. Пазарът на труда реагира на промените в икономическите условия. Независимо от отчетения спад в стойностите на показателя до 2019 г., състоянието на пазара на труда в двете области не е стабилно. Благоевградска област се отличава с три пъти по-висок брой безработни лица и по-високо равнище на безработица в сравнение Кюстендилска.

Резултатите от изследването показват, че са налице редица предизвикателства пред регионалните пазари на труда и в двете области. Преодоляването им е свързано с разработването на комплекс от политики и мерки, насочени към: развитие на промишлени дейности, произвеждащи продукция с по-висока добавена стойност; към

научноизследователски и иновативни дейности; привличане на инвестиции в областта на туризма и екологичното земеделие с цел разкриването на нови работни места в периферните и отдалечените от областните центрове общини; промяна в политиката на доходите; активно включване на икономически неактивните лица и заети на непълно работно време в трудовия пазар; повишаване на уменията на работната сила с цел интегрирането ѝ в пазара на труда.

В условия на задълбочаващи се регионални дисбаланси в страната, се очертават съществени различия в демографската и социално-икономическата среда, в пазарите на труда на ниво общини. За да се определят тези различия, е направена типология на общините от двете области, като те са групирани в по три групи според демографската ситуация и състоянието на пазара на труда. Резултатите от сравнителния анализ между отделните типове общини показват влошаване на демографската ситуация във всичките административно-териториални единици от това ниво и в двата района, но с известни различия. В Благоевградска област е по-голям броят на общините с благоприятна демографска среда, за разлика от Кюстендилска, където две трети от общините попадат в групата с неблагоприятна демографска ситуация. Подобряването на демографска среда в тези административно-териториални единици в Кюстендилска област е много труден за разрешаване проблем.

При запазване на сегашните негативни тенденции в демографските процеси в общините и на две области може да се очаква, че в средносрочен план част от общините с преходна демографска ситуация ще преминат в групата с неблагоприятна демографска ситуация.

По отношение състоянието на локалните пазари на труда, то е най-добро в общините с благоприятна демографска ситуация и в двете области. Изключение правят общините Гърмен и Белица в Благоевградска област и Бобов дол в Кюстендилска. И в двете области, с малки изключения, пазарът на труда се намира в най-голяма степен на дисбаланс в общините с неблагоприятна демографска ситуация. Очакванията в средносрочен план са, че общини от групата с умерено състояние на пазара на труда ще преминат в тази с неблагоприятно състояние на пазара на труда. Състоянието на локалните пазари на труда ще остане относително стабилно в общините Благоевград, Сандански, Гоце Делчев и Дупница. В останалите общини търсенето на работна сила ще намалява.

Анализът на демографската ситуация и пазара на труда в Благоевградска и Кюстендилска област и техните общини ясно очертава регионалните различия в

състоянието и тенденциите на развитието им. Направената типологизация на общините за разкриване и групиране на териториалните диспропорции в проявлението на изследваните процеси би могла да се приложи като инструмент за разработването на целеви политики и мерки за регионално развитие.

Г7.1 Koulov, B., E. Ivanova, B. Borisova, A. Assenov, **A. Ravnachka**. GIS-based Valuation of Ecosystem Services in Mountain Regions: A Case Study of the Karlovo Municipality in Bulgaria. *One Ecosystem*, 2, Pensoft, 2017, ISSN 2367-8194 (online), DOI:10.3897/oneeco.2.e14062 – Scopus.

Резюме

Настоящото проучване има за цел да приложи подходи, методи и показатели, които са части от концептуалната рамка за оценка на екосистемните услуги, към реално изследване на казус от местно равнище в България. То тества ГИС-базирано картографиране и оценка на модел на екосистемните услуги в типична планинска община. Резултатите от изследването разглеждат възможности, предизвикателства и ограничения в практическото приложение на концепцията в екосистемните услуги. Те включват интегриране на екосистемните услуги в конкретна административна териториална единица и включват тяхната обща икономическа стойност. Въвеждането на термина „дисергия“ на екосистемните услуги цели да допринесе за развитието на теорията и практиката на този тип оценяване. Проучването надгражда наличната в момента база от знания, която подпомага геопространственото планиране и устойчиво развитие на община Карлово и предлага препоръки за подобряване на използването на общинските екосистемни услуги, които включват идентификация, анализ и визуализация на „горещи“ точки и зони на дисергия.

Г.7.2 Nedkov, S., K.Naydenov, **A. Ravnachka**, M. Ivanov. The new vision towards smart geography in south eastern Europe. *European Journal of Geography*, 10, 2, 2019, pp. 6-11, ISSN: 1792-1341.

Резюме

Глобалните промени включват разнообразни трансформации в климата, екосистемите, природните ресурси и човешкото общество, започнали през 20 век и продължаващи с нарастваща интензивност в наши дни. Това води до значителни ограничения по отношение на ресурсите, климата и екологичната устойчивост, които са основните предизвикателства, с които човешкото общество се сблъсква и с които трябва

да се справи. Географията на 21 век може да предложи научно обосновани методи и да предостави конкретни решения за справяне с подобни предизвикателства. Очаква се съвременната география да подпомогне развитието на общество на знанието, като предлага специфични „интелигентни“ пространствени решения. Работите, представени в този специален брой, демонстрират съвременните тенденции в изследванията по география в някои страни от Югоизточна Европа, които са в съответствие с новите интердисциплинарни идеи и се фокусират върху прилагането на научните постижения в практиката. Примерите от България, Румъния, Унгария и Грузия се занимават с различни аспекти на демографията, туризма и пейзажите и предлагат пространствени решения, приложими от локален до национален мащаб.

Г8.1 **Ravnachka, A.** State and Problems of Unemployment in Blagoevgrad District during the Transition Period. *Europa XXI 12 Central and Eastern Europe: Changing Spatial Patterns of Human Activity*, 12, 2005, pp. 203-210, ISSN: 1429-7132. http://rcin.org.pl/Content/3093/Wa51_13310_r2005-t12_EuropaXXI.pdf.

Резюме

Целта на това изследване е да се анализира безработицата в Благоевградска област през периода на преход към пазарна икономика. Пазарът на труда в областта се намира в състояние на формиране и интегриране към европейския трудов пазар. Регионалният анализ е направен за периода 1993-2003 г. В статията са анализирани тенденциите в равнището на безработица. Динамиката на изменение на коефициента на безработица е в положителна посока. Изяснени са особеностите в демографските, образователните и професионалните характеристики на регистрираните безработни лица. Установено е, че в областта все още е висок дялът на продължително безработните лица. Анализирано е значението на активната политика на пазара на труда, осъществявана от Дирекция регионална служба по заетостта Благоевград.

Г8.2 **Николова М., Ю. Крумова, Ал. Равначка.** Hazardous Natural Processes and Phenomena in Eastern Stara Planina Mountain. In: *Proceedings of the International Scientific Conference 8-11.06.2005, "Mathematics and Natural Sciences" Vol. 2, 2, South-West University "Neofit Rilsky" Blagoevgrad*, 2005, pp. 226-231, ISBN: 954-680-352-9.

Резюме

Важно значение за организацията при превенция и за смекчаване на последиците от настъпилите природни бедствия има децентрализацията при вземането на решения. В тази връзка е необходимо да се идентифицират общините, изложени на риск от природни

бедствия и степента на натиск на природните бедствия върху тяхната територия. В настоящото изследване общините, които се характеризират с натрупване на някои климатични и геоморфологични опасности, са разделени на 3 рискови класа според честотата и интензивността на опасните природни процеси. Резултатите от изследването показват, че нито една от общините не е засегната от поне едно опасно явление с най-ниска интензивност, като най-засегнатите общини в изследвания район Източна Стара планина са Антоново, Елена, Долен чифлик, Сливен и Златарица. Местните власти са изправени пред проблема „природни опасности“.

Г8.3 Равначка, Ал. Безработицата в селските райони на Югозападна България. *Проблеми на географията*, кн. 1-2, АИ „Проф. М. Дринов”, 2006, с. 83-89, ISSN:0204-7209.

Резюме

Пазарът на труда в селските райони на Югозападна България в началото на 21 век се характеризира със значителни изменения в неговото състояние и функциониране. Разгледаният времеви период включва два подпериода на развитие на пазара на труда. През първите години на изследвания период той се намира в състояние на нестабилност - висока безработица и ниска икономическа активност. Това е резултат както от неблагоприятните демографски процеси в района, така и на извършваните социално-икономически реформи. В резултат на прилаганите програми и мерки, и отпуснатите средства по предприєдинителните фондове на страната, състоянието на пазара на труда се подобрява през следващите години (след 2004 г.). Проследени са тенденциите на изменение на равнището на безработица в селските райони на Югозападна България. В статията са анализирани вътрешнорегионалните различия на пазара на труда в селските райони на Югозападна България, както и неговият потенциал в изследваните райони за планиране.

Г8.4 Равначка, Ал. 100 години от рождението на доц. Гунчо Гунчев. Обучението по География. Научно-методическо списание, МОН, година XLVII, 5, 2004, София, с. 40-47, ISSN: 0204-6849.

Резюме

Статията е посветена на живота и творчеството на забележителния български географ Гунчо Гунчев. През 2004 г. се навършват 100 години от неговото рождение. Той оставя значително творчество в географската наука. Гунчо Гунчев има значителен

принос за развитието на антропогеографията и геоморфологията. Едновременно с изследванията му в страната той описва природата, бита и културата на редица селища в чужбина. Трудовете му са източник на богат фактически материал за развитието на селищната мрежа в България. Научната му дейност обхваща над 120 научни и научно-популярни публикации, студии и рецензии, част от които са актуални и днес. Доц. Гунчо Гунчев е не само учен-изследовател, но и талантлив преподавател. Дълги години той преподава на студентите в Геолого-географския факултет на Софийския университет. Чете лекции по География на континентите, обща Етнография и Океанография, които се посещават с голям интерес от студентите.

Г8.5. **Равначка, Ал., М. Николова.** Уязвимост на социално-икономическите системи в Източна Стара планина от опасни природни явления и процеси. Проблеми на географията, 3-4, АИ „Проф. М. Дринов”, 2007, с. 133-147, ISSN:0204-7209.

Резюме

Резултатите от анализа показват тенденция към нарастване на дела на земеделските земи в източната част на изследваната територия за сметка на тази в общините Смядово, Върбица, Омуртаг, Антоново, Котел, Златарица и Елена, разположени в западната част, където човешкото въздействие, планинският релеф и опасните природни процеси са по-силно изразени. Естеството на опасните природни явления в тези територии позволява да се намали рискът за населението и икономиката чрез влагането на инвестиции в превантивни мерки и обучение на населението да реагира адекватно при настъпване на криза. Човекът е не само и обект, страдащ от щети, свързани с опасните природни процеси, но той е субект на социално и икономическо поведение. Следователно броят и гъстотата на населението, неговите образователни, културни и етнически характеристики също оказват силно влияние върху ефективното управление на дейностите, насочени към превенция и предотвратяване на рисковете с природен и антропогенен произход.

Г.8.6 Roukova, P., M. Varbanov, A. **Ravnachka.** Globalisation impact on information technology services in the European Union in the pre-crisis period. Проблеми на географията, 1-2, 2015, Акад. издателство "Проф. Марин Дринов", 2015, с. 12-20, ISSN:0204-7209. http://geoproblems.eu/wp-content/uploads/2015/12/2015_12/3_roukova_2015_12.pdf.

Резюме

Статията представя важни аспекти на влиянието на глобализацията върху развитието на ИТ сектора в Европейския съюз в периода преди световната икономическа криза. В резултат на глобализацията се създават много нови подсектори и нови пазари в развиващите се икономики, а потреблението в световен мащаб бързо нараства. Засилената пространствена мобилност на тези услугите се съпровожда с интензификация на продуктовата специализация. ИТ секторът в ЕС е изправен пред предизвикателствата на силната конкуренция от страна на бързо развиващите се икономики. Обект на това изследване е подсекторът „компютърни услуги и софтуер“ и в статията са представени тенденциите в развитието им в ЕС и мястото им в световната търговия в годините преди кризата. Анализирани са и формите на териториална организация и развитието на компютърните услуги и софтуер в България. Изследването показва, че в периода преди кризата тези услуги в ЕС отбелязват значителен ръст в развитието си както по отношение на икономическите показатели, така и по отношение на заетостта. ЕС е лидер в световната търговия с компютърни услуги. Вътрешнорегионалното разпределение на заетостта показва висока териториалната концентрация във водещите западноевропейски икономики. Значителен ръст регистрират и новите страни-членки, които се нареждат на трето място в света по привлекателност за аутсорсинг след Индия и Китай.

Г.8.7 Равначка, Ал. Териториални особености в естественото движение на населението в планинските територии на България през периода 2001 - 2013 г. В: Сборник доклади от Научна конференция "Географски аспекти на планирането и използването на територията в условията на глобални промени", гр. Вършец, България, 23–25.09.2016 г., с. 491-496, ISBN:978 6199044612.

Резюме

В настоящата статия се разглеждат особеностите и териториалните различия в естественото движение на населението в планинските и полупланински райони в страната на ниво общини, както и обуславящите ги фактори през 2001-2013 г. Анализират се в сравнителен план измененията в броя на населението в условията на ниска раждаемост, висока смъртност и висока степен на застаряване. С цел установяване на регионалните различия и тяхното постепенно преодоляване, в статията е извършено класифициране на общините според равнищата на раждаемост, смъртност и естествен прираст.

Г8.8 Черкезова, Е., Г. Илиева, Н. Илиева, Ст. Генчев, **Ал. Равначка**. Създаване на пространствена база данни за обща физико-географска информация за територията на България. Сборник доклади от пета международна научна конференция „Географски науки и образование”, Шумен, 4-5 ноември 2016 г. Университетско издателство "Епископ Константин Преславски", 2017, с. 46-48, ISBN:978-619-201-172-7.

Резюме

През последните десетилетия Географските информационни системи (ГИС) играят съществена роля в събирането, съхранението, анализа и визуализацията на пространствени данни и информация. Ефективното им използване зависи до голяма степен от тяхното моделиране и създаване на пространствена база данни.

Статията представя концепцията, логическия и физическия модел на създадената пространствена база данни на примера на хипсометричната карта на България (Мащаб 1: 600 000). Пространствената база данни включва хипсометрични данни (надморска височина и изолинии), речна мрежа, брегова линия, пътна мрежа, населени места и държавната граница на страната. Създаден е цифров модел на релефа (ЦМР), който се съхранява в гео-базата данни. Гео-базата данни позволява допълване с актуализирана информация и може да се използва за съставяне на дребно-мащабни тематични карти в ГИС среда.

Г8.9 **Равначка, Ал.** Безработицата в Благоевградска област - състояние, тенденции и геодемографски особености. *Проблеми на географията*, кн. 1-2, 2015, АИ „Проф. Марин Дримов“, 2015, с. 85-94, ISSN:0204-7209.

Резюме

През целия период на изследване в динамиката на равнището на безработица в Благоевградска област могат да се определят два подпериода на развитие. Първият подпериод обхваща годините между 2001 и 2008 г., когато в резултат на стабилизирането на икономическата среда и пазара на труда се наблюдава устойчива тенденция на нарастване равнището на заетост. Вторият подпериод започва с настъпването на икономическата криза и продължава до края на 2011 г. През този подпериод броят на регистрираните безработни лица, както и равнището на безработица в област Благоевград нарастват значително. В областта са налице значителни териториални различия в равнището на безработица, които се задълбочават след настъпването на финансовата криза. В резултата на тези негативни тенденции е необходимо прилагането на конкретни мерки насочени към: намаляване на вътрешнообластните различия,

привличане на чуждестранни инвестиции, създаване на нови работни места, повишаване на образователното равнище на населението и неговото професионално обучение в сфери, отговарящи на нуждите на местната икономика.

Г8.10 N. Ilieva, B. Kazakov, S. Genchev, **A. Ravnachka**, V. Stoyanova. Application of Gis in Spatial Segregation Measurement (a Case Study of Plovdiv, Bulgaria). Proceedings Vol. 1, 8th International Conference on Cartography and GIS, 2020, Nessebar, Bulgaria, Eds: Bandrova T., Konečný M., Marinova S., 1, Bulgarian Cartographic Association, 2020, pp. 94-109. ISSN: 1314-0604.

Резюме

Пространствената сегрегация в България е свързана най-вече с изследването на ромските квартали, които заемат значителна част от градското пространство и представляват функционална бариера за развитието на градовете. Статията представя резултатите от измерването на пространствената сегрегация в нейните пет измерения по концептуалната схема на Massey и Denton: равномерност, експозиция, концентрация, централизация и групиране. Изчислени са специфични индикатори, предоставящи информация за посочените по-горе показатели за измерване на ромската сегрегация в градската зона на Пловдив, на базата на официални национални статистически данни, сателитни и ортофото изображения, и ГИС. Предложената методика в настоящото изследване може да бъде основа за анализ на пространствената сегрегация и за други градове, което ще даде възможност за сравнения и пространствени анализи.

Г8.11 **Ravnachka, A.**, B. Kazakov. The Roma on the labor market - trends, problems and perspectives (a case study of Harman Mahala – Plovdiv, Bulgaria). 6 TH Internatonal Scientific Conference Geobalcanica 2020, Geobalcancia Society – Skopje, North Macedonia, 2020, pp. 371-380. ISSN:1857-7636, DOI: <http://dx.doi.org/10.18509/GBP.2020.42>.

Резюме

През последните две десетилетия въпросите за социалната интеграция на ромите в България, включително и участието им на пазара на труда, придобиват все по-голямо значение в резултат на увеличаване на техния брой. Проблемите, свързани със заетостта, вида и произхода на доходите, както и намаляването на размера на обезщетенията за безработица стават все по-належащи за обсъждане и решаване. Статията разглежда от една страна, участието на ромите на пазара на труда на национално ниво, а, от друга – на по-ниско териториално равнище (ромски квартал). Изследването на проблема на ниво ромски квартал дава възможност да се разкрие спецификата на процеса на интеграцията

на ромите и начинът им за справяне с промените на пазара на труда. Ромските общности в България се отличават с редица специфики, които трябва да се вземат предвид при разработването на стратегически и планови документи, за да се постигнат едни от основните им цели – намаляване на регионалните и вътрешнорегионалните различия, и социалното неравенство. Научните изследвания за участието на ромите на пазара на труда, политиките за тяхната интеграция и съпътстващите проблеми са недостатъчни в България. Повечето от изследванията са на национално ниво. Основната причина за това е липсата на информация и ограниченията които съществуват при изследването на работната сила и пазара на труда на местно ниво и особено на етническа основа.

Статията представя резултатите от анкета сред 500 жители на ромския квартал Харман махала, Пловдив, на основата на анкетни проучвания и експертни интервюта. Изследването има за цел да разкрие участието на ромите на пазара на труда, видовете заетост, отношението им към трудовата дейност и не на последно място – пречките, възпрепятстващи социалното им включване към пазара на труда.

Г8.12 **Ravnachka, A.** Trends in the Demographic Development of the Dabrash Karst Area of the Western Rhodopes. *Проблеми на географията*, кн. 3, 2020, АИ "Марин Дринов", София, с. 187-211. ISSN:0204-7209, DOI:/doi.org/10.35101/prg-2020.3.10.

Резюме

В публикацията са разгледани тенденциите в демографското развитие на Дъбрашкия карстов район. Те, в съчетание с извършваната от населението стопанска дейност, оказват влияние върху развитието на карста и пораждат разнообразни проблеми. Дъбрашкият карстов район териториално съвпада с едноименния дял на Западните Родопи, който е формиран между долините на реките Мътница, Места и Доспат. В Дъбраш карстът е с ограничено площно развитие, но независимо от този факт, той е изключително разнообразен по форми и районът се характеризира с голям брой защитени територии и значително биоразнообразие. В статията са анализирани съвременните процеси на обезлюдяване, застаряване и миграционно движение на населението. Изследвани са демографските и социалните характеристики на населението чрез проследяването на определени показатели, което позволява разкриването на редица особености, предопределящи както моментното демографско състояние, така и тенденциите в бъдещето му развитие. Това състояние е по-благоприятно в сравнение с тази на областта и страната, което се дължи на особености в историческото развитие на населението, етническата му принадлежност и религиозните му убеждения. Независимо

от това, през целия разглеждан период населението на района намалява, но с по-ниски стойности (-9,8 %) спрямо тези за Благоевградска област (-10,6 %) и страната (-11,8 %). Негативна тенденция на намаление се наблюдава приблизително в 80 % от населените места, което се дължи на отрицателните стойности на естествения и преди всичко на механичния прираст. Налице е макар и по-слабо изразено влошаване на възрастовата структура на населението в района, изрязващо се в нарастване на дела на лица над 65 годишна възраст. Като най-значими демографски проблеми се очертават спадът на раждаемостта, миграцията и високият дял на нискообразовано население. Над половината от населението в района е с основно и по-ниско образование, а делът на лицата, никога не посещавали училище, е 1,2 % (2011 г.). Това са процеси, които в перспектива ще оказват все по-голямо негативно влияние както върху демографската ситуация, така и върху цялостно устойчиво развитие на района. Демографските изменения в съчетание с лошото икономическо развитие и ниската инвестиционна активност в района, използването на природните ресурси, както и с големия брой защитени територии, привлекателни за туристите, са определящи за състоянието и промените в карстогенезиса и карста в изследваната територия.

Г8.13 **Равначка, Ал., Г. Методиева.** Професор Тянко Йорданов – живот и творчество. Известия на българско географско дружество, Том 42, 2020, с. 156-162, ISSN:0375-5924 (Print).

Резюме

Настоящата статия е посветена на творчеството на проф. Тянко Йорданов (1914-2003) – географ, дългогодишен преподавател и утвърден изследовател в областта на икономическата география. Проф. Тянко Йорданов оставя трайно присъствие в Географията както с научните си разработки в областта на селското стопанство, икономическото райониране на страната, световното стопанство и местната история, така и с преподавателската дейност. Заедно с научноизследователската си дейност, проф. Тянко Йорданов оставя следи в българската география като един от съоснователите и водещи на телевизионното предаване „Атлас“.

Г8.14 Готова-Петрова, Цв., **Ал. Равначка.** Пазарът на труда в Благоевградска област в условията на икономическа криза. Сборник статии 28-ма научно-технологична сесия, КОНТАКТ 2011, 28.10.2011, „Интердисциплинарната идея в действие, Темпо, 2012, с. 102-108, ISSN:1313-9134.

Резюме

Изучаването на пазара на труда е сложен и многоаспектен проблем. Той се разглежда от голям брой учени от различни области – икономисти, социолози, демографи, географи и други. През последните две десетилетия пазарът на труда в България е в процес на непрекъснато изменение в условия на нестабилна и неблагоприятна икономическа среда и отрицателни демографски въздействия. Същевременно пазарът на труда има ключово значение за стабилността на икономиката, за равнището и качеството на живот.

Г8.15 **Ravnachka, A.** Social and Economic Changes in Blagoevgrad in Connection with the integration of Bulgaria to EU. Regionality and Locality. Centre for regional studies of HAS, Pech, 2007, pp. 169-178, ISSN: 0238-2008.

Резюме

Основната цел на настоящата статия е да се разкрият измененията в демографската и социално-икономическата среда в община Благоевград в периода на присъединяване на страната в ЕС. В изследването е използвана текуща статистическа информация и данни от ГРАО за разкриване на специфичните процеси в социално-икономическото развитие на общината. Резултатите от изследването разкриват състоянието и проблемите в социално-икономическата среда в Благоевградска община. Благоприятното ѝ транспортно географско положение е важна предпоставка за нейното развитие. Тя се характеризира с по-благоприятна демографска ситуация в сравнение другите териториални единици от същото ниво в областта. Водеща роля в структурата на икономиката заемат производството на хранителни, тютюневи и текстилни изделия. Равнището на доходите на населението и линията на бедност през изследвания период в община Благоевград са сходни със средните за страната стойности. За развитието на общината определящи ще бъдат функциите и ролята на Благоевград като областен икономически и образователен център.

Г8.16 Илиева, М., П. Рукова, Ал. **Равначка.** Пазарът на труда в граничните на Европейския съюз райони за планиране. В: Сб. доклади от научна конференция 26 май, 2005. София „Европейското бъдеще на България и развитието на населението“ С., Център за изследване на населението при БАН, София, 2005, с. 98-108. ISSN: 954-91728-1-3.

Резюме

Изследван е пазарът на труда в два района за планиране - Югозападният и Южният Централен район, граничещи с ЕС. Проучването е част от трансграничните изследвания за оценка на въздействието на разширяването на ЕС върху регионалните пазари на труда по проект „Осигуряване на заетост, регионална мобилност и предприемачество“, финансиран от ГД „Разширяване“ – ЕК. В доклада са анализирани вътрешнорегионалните различия на пазара на труда, както и неговият потенциал в изследваните райони за планиране.

Г8.17 **Равначка, Ал., С. Иванова.** Състояние и проблеми на трудовият пазар в Благоевградска област. В: Сб. доклади от научна конференция 26 май, 2005. София „Европейското бъдеще на България и развитието на населението“ С., Център за изследване на населението при БАН, София, 2005, с. 129-140. ISSN:954-91728-1-3.

Резюме

Докладът представя резултати от анализа на състоянието и проблемите на пазара на труда в Благоевградска област. Присъединяването на България към Европейския съюз е свързано с осъществяването на труден преход към пазарна икономика. Настъпилите промени в страната водят до редица негативни тенденции във функционирането на пазара на труда. Състоянието на пазара на труда на национално ниво, в частност и в Благоевградска област се намира под силното влияние на социално-икономическите и демографски фактори. С оглед разкриването на особеностите на пазара на труда в статията са изследвани демографската ситуация и икономическата структура на областта, динамиката в равнището на заетостта безработицата, и в броя на регистрираните безработни лица в бюрата по труда. Анализирани са прилаганите мерки и национални програми за пазара на труда насочени към насърчаване на заетостта и повишаване на образователното равнище на населението.

Г9.1 Koulov, B., V. Boyadjiev, **A. Ravnachka.** The Demographic Draining of Bulgaria's Rural Area: a Gis-Aided Geospatial Analysis (1992-2017). Banski, J. (ed.) Three Decades of Transformation in the East-Central European Countryside, Springer, 2019, ISBN: 978-3-030-21236-0, DOI: 10.1007/978-3-030-21237-7_11, 22.

Резюме

Целта на настоящото изследване е да се диагностицира демографската ситуация в селските райони на България и да се анализира въздействието на извършваната през последните 25 години социално-икономическа трансформация върху тях. Основната

изследователска теза е, че след 1989 г. по време на прехода и през първото десетилетие на членство на страната ни в ЕС, селските райони на България са увеличили териториалния си обхват и са изчерпали демографския си потенциал. Това е довело до големи и разрастващи се териториални несъответствия, което се е превърнало в един от основните фактори, които влияят върху цялостното развитие на страната за десетилетия напред. В проучването са използвани ГИС, сравнителен анализ, оценка на статистическа информация на местно ниво и теренно изследване, с оглед пространственото идентифициране и оценка на интензивността, степента и обхвата на продължаващото обезлюдяване на селските райони, както и за открояване на най-уязвимите региони и определяне на няколко области на изключение. Изследването разкрива тенденции, значими за управлението на българските и европейските селски райони. В него се заключава, че членството на България в ЕС досега не е успяло да прекрати процеса на дълбоко и продължаващо обезлюдяване и последвалата периферизация на огромното мнозинство от местните и регионални административни единици в страната. Фактът, че сухопътната държавна граница и планинските райони са най-уязвимите части на селска България, предполага значителни геостратегически последици за чувствителната югоизточна външна граница на ЕС.

Г9.2 **Ravnachka, A.**, В. Kazakov, N. Ilieva, K. Asenov. School segregation of the Roma ethnic group: a case study of Harman Mahala Roma quarter, Plovdiv. Smart Geography. Nedkov, S., Zhelezov, G., Ilieva, N., Nikolova, M., Koulov, B., Naydenov, K., Dimitrov, S. (Eds.), Springer, 2020, pp. 201-216. ISBN:978-3-030-28190-8, DOI:10.1007/978-3-030-28191-5.

Резюме

Училищната сегрегация сред малцинствените групи представлява сериозен социален и образователен проблем в редица страни в Европа, включително и в България. Докато в някои страни този проблем възниква на основата на социална стратификация или засяга както местните малцинствени общности, така и имигрантските общности, в България, както и в други страни от Източна и Централна Европа, училищната сегрегация се свързва основно с ромската етническа група. Образованието на ромските деца почти изцяло се осигурява в сегрегирани училища, разположени в или близо до ромските квартали, независимо от усилията на правителствата за прилагане на мерки за преодоляване на проблема. Статията анализира спецификата и тенденциите на ромската училищна сегрегация в България на примера на ромските деца от кв. Харман махала в гр. Пловдив.